

Beyond Psychology #8 vraag 1

Het hoofd is onontkoombaar, maar niet de pet.

16 april 1986 AM.

Vraag 1

Geliefde Osho,

U sprak gisterochtend over het kind dat gedwongen werd gehoorzaam te zijn. Dat kind zit nog hier: ik haat het om te worden verteld wat ik moet doen. Maar dat zou in zekere zin het probleem van de ander moeten zijn; ik dwing het echter mijn probleem te worden door te reageren met boosheid, wrok, en de behoefte om me te rechtvaardigen. Het is duidelijk dat zij die de opdracht geven het ook haten om verteld te worden wat ze moeten doen. Het schijnt dat we allemaal in hetzelfde complexe web vastzitten, verschillende rollen op verschillende momenten spelen. Hoe kan ik als een volwassene reactie omzetten in een respons en in verantwoordelijkheid.

Het eerste wat duidelijk begrepen moet worden is wat ik met “on gehoorzaamheid” bedoel. Het is niet de on gehoorzaamheid die je in de woordenboeken vindt. Mijn idee van on gehoorzaamheid is niet het haten van wat je moet zeggen of doen of, uit reactie, juist het tegenovergestelde te doen. Gehoorzaamheid heeft geen intelligentie nodig. Alle machines zijn gehoorzaam; niemand heeft ooit van een on gehoorzame machine gehoord. Gehoorzaamheid is ook eenvoudig. Het neemt de last van verantwoordelijkheid van je af. Er is geen reden om te reageren, je moet gewoon doen wat er wordt gezegd. De verantwoordelijkheid blijft bij de bron waar de opdracht vandaan komt. Op een bepaalde manier ben je erg vrij: je kunt niet voor je daad veroordeeld worden.

Na de tweede wereldoorlog, in de Neurenberg processen, zeiden zo velen van Adolf Hitler's topmensen simpelweg dat zij niet verantwoordelijk waren, en dat ze zich niet schuldig voelden. Ze waren gewoon gehoorzaam – wat er ook werd gezegd dat deden ze, en ze deden het met zoveel efficiëntie als waar ze toe in staat waren. In feite was het volgens mij niet fair om hen verantwoordelijk te maken en te veroordelen, te straffen, tot de galg te veroordelen. Het was geen gerechtigheid, het was wraak. Als Adolf Hitler de oorlog had gewonnen, zouden de mensen van Churchill, Roosevelt, Stalin zelf in dezelfde situatie geweest zijn, en ze zouden precies hetzelfde gezegd hebben – dat zij niet verantwoordelijk waren.

Als Stalin terecht had gestaan in het hof, zou hij gezegd hebben dat dit het bevel was van de hoogste instantie van de communistische partij. Het was niet zijn verantwoordelijkheid want het was niet zijn beslissing; hij had niets uit eigen beweging gedaan. Dus als je wilt straffen, straf dan de bron van het bevel. Maar je straft een persoon die gewoon deed wat al de religies leren, en al de leiders van de wereld leren – gehoorzaamheid.

Gehoorzaamheid heeft een simpelheid, on gehoorzaamheid heeft een beetje hogere graad van intelligentie nodig. Iedere idioot kan gehoorzaam zijn, in feite kunnen alleen idioten gehoorzaam zijn. Iemand met intelligentie moet wel vragen waarom? “Waarom zou ik dat moeten doen?” En “Tenzij ik de reden weet en de gevolgen ervan, ga ik me er niet mee inlaten.” Dan neemt hij verantwoordelijkheid.

Verantwoordelijkheid is geen spel. Het is een van de meest authentieke manieren van leven – gevaarlijk ook – maar het betekent niet on gehoorzaamheid omwille van on gehoorzaamheid. Dat is opnieuw idioot.

Er is een verhaal over een Soefi mysticus, Mulla Nasruddin. Vanaf het allereerste begin dachten ze dat hij compleet dwars was. Zijn ouders hadden het er moeilijk mee. Als ze zeiden, “Ga naar rechts,” ging hij naar links. Tenslotte bedacht zijn oude vader dat het het beter was, als ze wilden dat hij naar links ging, om hem het bevel te geven naar rechts te gaan, in plaats van zich druk te maken om hem – en hij zal dan zeker naar links gaan.

Op een dag staken ze de rivier over. Op hun ezel hadden ze een baal suiker, en de baal leunde te veel naar rechts dus bestond het gevaar dat ze in de rivier zou glijden; ze moest in balans zijn op de ezel. Maar om tegen Nasruddin te zeggen, “Hang de zak meer naar links,” zou dat betekenen dat de suiker verloren was -- hij zal hem naar rechts hangen.

Dus hij tegen Nasruddin, “Zoon, de zak gaat glijden; hang hem meer naar rechts.” En Nasruddin bewoog hem naar rechts.

De vader zei, “Dit is vreemd, voor de eerste keer ben je gehoorzaam geweest!”

Nasruddin zei, “Voor de eerste keer ben je sluw geweest. Ik wist dat je wilde dat dit meer naar links zou gaan hangen; ik kon met mijn ogen zien waar het naar toe moest verschuiven. Zelfs op zo’n subtiele manier kun je me niet gehoorzaam maken.”

Maar door gewoon tegen gehoorzaamheid in te gaan zal jouw intelligentie niet groter worden. Je blijft op hetzelfde niveau. Gehoorzaam of ongehoorzaam, maar er is geen verandering in intelligentie.

Volgens mij is ongehoorzaamheid een grote revolutie.

Het betekent niet een absoluut nee in elke situatie. Het betekent eenvoudig dat je beslist om iets te doen of niet te doen, of het heilzaam is om te doen of niet. Het is zelf de verantwoordelijkheid nemen. Het is geen kwestie van iemand haten of het haten iets verteld te worden, omdat in dat haten je niet gehoorzaam of ongehoorzaam kunt handelen; je handelt erg onbewust. Je kunt niet intelligent handelen.

Als je verteld wordt dat je iets moet doen, is je een gelegenheid gegeven om te antwoorden.

Misschien is het juist wat er gezegd wordt; doe het dan, en wees de persoon dankbaar die jou op het juiste moment zei dat je het moest doen. Misschien is het niet juist – maak dat dan duidelijk. Geef jouw reden, waarom het niet juist is; help die persoon dan – dat wat hij denkt in een verkeerde richting gaat. Maar haat is niet op zijn plaats.

Als het juist is, doe het dan liefdevol.

Als het niet juist is, dan is er zelfs meer liefde nodig, want dan zal je het die persoon moeten vertellen, die persoon uit moeten leggen dat het niet juist is.

Die manier van ongehoorzaamheid is niet stagnerend, wel als je gewoon ingaat tegen elk bevel en boosheid en haat en wraak voelt tegen die persoon. Die manier van ongehoorzaamheid is een manier van grote intelligentie.

Dus het gaat uiteindelijk niet om gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid. Teruggebracht tot waar het werkelijk om gaat, is het eenvoudigweg een kwestie van intelligentie – gedraag je intelligent. Soms zul je moeten gehoorzamen, en soms zul je moeten zeggen, “Het spijt me, ik kan het niet doen.”

Maar er is geen kwestie van haat, er is geen kwestie van wraak of boosheid. Als er haat, boosheid of wraak opkomt, betekent het gewoon dat je weet dat wat gezegd is juist is, maar het gaat tegen jouw ego in om te gehoorzamen; het is pijnlijk voor het ego. Dat gekwetste gevoel komt op als haat, als boosheid.

Maar het gaat niet om jouw ego; het gaat om de daad die jij moet uitvoeren – en je moet je totale intelligentie ervoor inzetten om het uit te puzzelen. Als het juist is, wees dan gehoorzaam; als het verkeerd is, wees ongehoorzaam. Maar er is geen conflict, er is geen gekwetst gevoel.

Als je het gehoorzaamt, is het makkelijker; je hoeft het aan niemand uit te leggen. Maar als je het niet gehoorzaamt, dan ben je verplicht met een verklaring te komen. En misschien is jouw verklaring niet juist. Dan zul je erop terug moeten komen, je zult dat moeten doen.

Een mens zou intelligent moeten leven – dat is alles.

Dan is wat hij ook doet zijn verantwoordelijkheid.

Het komt voor dat zelfs grote intellectuelen niet intelligent leven. Martin Heidegger, een van de grootste intellectuelen van deze eeuw, was een volgeling van Adolf Hitler. En na Adolf Hitler’s nederlaag en toen bekend werd dat hij in wezen dierlijk, onmenselijk, moordzuchtig, wreed was geweest, deinsde zelfs Heidegger terug en zei, “Ik volgde gewoon de leider van de natie.”

Maar een filosoof heeft niet de leider van de natie te volgen. In feite is het de fundamentele plicht van een filosoof om de leiders van de natie de weg te wijzen, en niet door hen geleid te worden, want hij is niet in de actieve politiek, zijn visie is helderder. Hij staat afzijdig, hij kan de dingen zien die mensen die in de actie betrokken zijn, niet zien.

Maar het is gemakkelijk om de verantwoordelijkheid af te schuiven...

Als Adolf Hitler gewonnen had, weet ik zeker dat Martin Heidegger gezegd zou hebben, “Hij heeft gewonnen omdat hij mijn filosofie heeft gevolgd.” En hij was zeker een groot intellectueel

vergeleken met een Adolf Hitler. Adolf Hitler was gewoon een achterlijk iemand. Maar macht... We zijn opgevoed om de machthebbers te volgen – de vader, de moeder, de onderwijzer, de priester, God. In wezen is ons verteld dat wie de macht heeft gelijk heeft: “Macht is recht.” En jij moet het volgen. Het is eenvoudig want het behoeft geen intelligentie. Het is eenvoudig omdat ze nooit tegen jou kunnen zeggen dat het jouw verantwoordelijkheid was, dat het jouw verantwoordelijkheid was wat er ook gebeurd is.

In alle legers over de hele wereld wordt er maar één ding geleerd door jaren van training, en dat is gehoorzaamheid. In Duitsland, in de tweede wereldoorlog, waren er goede mensen, maar het waren hoofden van concentratiekampen. Het waren goede vaders, goede echtgenoten, goede vrienden. Niemand had zich voor kunnen stellen – als je hen in hun familie zag, met hun vrienden, in de club – dat deze mensen elke dag duizenden Joden verbrandden.

En ze voelden zich helemaal niet schuldig, want het was slechts een bevel van bovenaf. En dat was hun hele training, dat je het bevel moest opvolgen. Het was deel van hun bloed en beenderen en merg geworden. Als er een bevel komt, is gehoorzaamheid de enige manier.

Dit is zoals de mens tot nu toe heeft geleefd, en dat is waarom ik zeg dat gehoorzaamheid een van de grootste misdaden is, omdat alle andere misdaden eruit voortkomen. Het berooft je van je intelligentie, het berooft je van besluitvaardigheid, het berooft je van verantwoordelijkheid. Het vernietigt je als een individu. Het verandert je in een robot.

Vandaar dat ik helemaal voor ongehoorzaamheid ben. Maar ongehoorzaamheid is niet alleen maar tegen gehoorzaamheid. Ongehoorzaamheid is boven gehoorzaamheid en de zogenaamde ongehoorzaamheid uit de woordenboeken. Ongehoorzaamheid is eenvoudigweg de verklaring van jouw intelligentie: “Ik neem de verantwoordelijkheid, en ik zal alles doen wat volgens mijn hart, mijn wezen, juist lijkt. En ik zal niet iets doen wat tegen mijn intelligentie ingaat.”

Mijn hele leven, van mijn kindertijd tot de universiteit, ben ik voortdurend veroordeeld vanwege mijn ongehoorzaamheid. En ik heb het volgehouden, “Ik ben niet ongehoorzaam. Ik probeer gewoon uit te vinden, met mijn eigen intelligentie, wat juist is, wat er gedaan moet worden, en ik neem de hele verantwoordelijkheid ervoor. Als er iets fout gaat, is het mijn fout geweest. Ik wil niet iemand anders veroordelen omdat hij me verteld heeft dat ik het moest doen.”

Maar het was moeilijk voor mijn ouders, mijn leraren, professoren. In mijn school was het verplicht om petten te dragen, en ik ging de school binnen zonder pet. Onmiddellijk zei de leraar, “Ben je je er dan niet bewust van dat een pet verplicht is?”

Ik zei, “Iets als een pet kan niet verplicht zijn. Hoe kan het verplicht zijn om iets al dan niet op je hoofd te zetten? Het hoofd is verplicht, maar niet de pet. En ik ben met het hoofd gekomen; misschien bent u alleen met de pet gekomen.”

Hij zei, “Je schijnt een vreemd type te zijn. Er staat als gedragslijn voor de school geschreven dat een student zonder pet de school niet kan binnengaan.”

Ik zei, “Dan moet dat voorschrift veranderd worden. Het is door mensen geschreven, niet door God; en mensen begaan fouten.”

De leraar kon het niet geloven. Hij zei, “Wat is er met jou aan de hand? Waarom kun je niet gewoon een pet dragen?”

Ik zei, “De moeilijkheid zit hem niet in de pet; ik wil erachter komen waarom het verplicht is, de reden, de resultaten. Als u niet in staat bent... u kunt me naar de directeur brengen en we kunnen er daar over discussiëren.” En hij moest me naar de directeur brengen.

In India zijn de Bengalezen de meest intelligente mensen; zij dragen geen petten. En Punjabis zijn de meest onintelligente, eenvoudige mensen, en zij gebruiken tulbanden. Dus ik zei tegen de directeur, “Als je de situatie bekijkt – Bengalezen dragen geen petten en zij zijn de meest intelligente mensen in het land, en Punjabis dragen niet alleen een pet maar een erg strakke tulband, en zij zijn de meest onintelligente mensen.” Het heeft iets met je intelligentie te maken. Ik zou liever niet het risico willen nemen.”

De directeur luisterde naar me en hij zei, “De jongen is eigenwijs, maar wat hij zegt is verstandig. Ik heb er nooit over nagedacht – maar het is waar. En we kunnen dit gedragsvoorschrift veranderen in niet-verplicht. Iedereen die een pet wil dragen kan er een dragen; degene die dit niet wil doen

hoeft dat niet – want het heeft niets met leren of onderricht te maken.”

De leraar kon het niet geloven. Op de terugweg zei hij tegen me, “Wat heb je nou gedaan?”

Ik zei, “Ik heb niets gedaan, ik heb gewoon de situatie uitgelegd. Ik ben niet boos, ik wil best wel een pet gebruiken. Als je voelt dat het de intelligentie helpt, waarom dan maar één? Ik kan wel twee petten gebruiken, drie petten, petten boven op petten, als het de intelligentie helpt...! Ik ben niet boos. Maar je moet het bewijzen.”

De leraar zei tegen me – ik herinner me nog zijn woorden – “Jij zult je hele leven moeilijkheden krijgen. Jij zult je nooit ergens kunnen aanpassen.”

Ik zei, “Dat is perfect oké, maar ik wil geen idioot zijn en overal bijpassen. Het is goed om “onaangepast” maar intelligent te zijn. En ik ben naar school gekomen om intelligentie te leren, dus ik kan onaangepast intelligent zijn! Probeer alsjeblieft niet me van een individu te veranderen in een spaak in het wiel.”

En vanaf de volgende dag verdwenen de petten; er was alleen één met een pet gekomen. En als je naar de klas en de school keek... omdat de nieuwe regel van kracht was dat petten niet meer verplicht zijn, waren alle andere leraren, zelfs de directeur zonder pet gekomen. Hij zag er zo idioot uit. Ik zei tegen hem, “Nu kan het nog. Je kunt hem afdoen en in je zak steken.” En hij deed het! Hij zei, “Dat is goed. Als iedereen tegen de pet is... ik was gewoon gehoorzaam aan de wet.”

Ik zei, “De wet is door ons gemaakt. Wij kunnen haar zonder enige boosheid veranderen. Kunnen we niet over van alles en nog een beetje intelligent discussiëren?”

Dus onthoudt, als ik zeg “on gehoorzaamheid” bedoel ik niet in plaats van gehoorzaamheid nu on gehoorzaamheid. Dat zal je niet beter maken. Ik gebruik het woord ‘on gehoorzaamheid’ slechts om je duidelijk te maken dat het aan jou is, dat jij gaat beslissen wat al jouw daden in het leven moeten zijn. En dat geeft enorm veel kracht, want wat je ook doet, dat doe je met een soort rationele ondersteuning ervoor.

Ik ging de universiteit binnen, en de eerste vraag die de rector stelde, was, “Waarom heb je jouw baard en snor laten staan?” En het was in zekere zin begrijpelijk omdat geen andere student dat deed.

Ik zei tegen hem, “Ik ben hier gekomen om u te ontmoeten voor een studiebeurs, maar ik kan de beurs riskeren. Ik kan een kans om te argumenteren niet riskeren.”

Hij zei, “Wat bedoel je?”

Ik zei, “Ik bedoel dat ik u moet vragen waarom u de baard en snor heeft afgeschoren. Ik heb niets gedaan; ze groeien vanzelf. U heeft iets gedaan; u heeft ze niet toegestaan te groeien – u scheert zich twee keer per dag. U bent me een verklaring schuldig. Wat is de reden waarom u dit doet?”

Hij zei, “Ik heb er nooit over nagedacht... omdat iedereen het deed begon ik dit ook te doen.”

Ik zei, “Dat is geen erg intelligent antwoord. U kunt er over nadenken. Ik zal elke dag komen om op uw deur te kloppen, dus wanneer u het antwoord gevonden heeft kunt u me het antwoord geven, en vanaf die dag zal ik me beginnen te scheren.”

Ik hoefde maar drie dagen naar zijn kantoor gaan om aan te kloppen. Op de vierde dag zei hij tegen me, “Neem me niet kwalijk, maar je hebt me mijn slaap ontnomen. De hele dag zit ik aan mijn baard en snor te denken, en de hele dag zit ik naar de deur te kijken, in de verwachting dat jij zal komen kloppen. En soms hoor ik dat er is geklopt, en ik doe de deur open en is er niemand, dus ben ik aan het hallucineren! Je hebt me zo bang gemaakt! Neem nou gewoon je beurs en doe wat je maar wilt; het is jouw baard en jouw snor. En vergeef me gewoon dat ik het aan je gevraagd heb.”

Ik zei, “Dat gaat niet zo makkelijk. U moet stoppen met scheren; anders zal ik doorgaan met elke dag op de deur te komen kloppen, en wachten op het antwoord.”

Hij zei, “Mijn God! Ik geef je de studiebeurs, die in werkelijkheid niet aan jou gegeven zou moeten worden want jij hoort niet tot deze universiteit – jij komt van een andere universiteit, en volgens onze regels zal een afgestudeerde van deze universiteit voorrang krijgen... ik maak me niet druk om die regel; ik geef je de beurs omdat ik gewoon wil dat je stopt met op mijn deur te kloppen.”

Ik zei, “Je kunt je beurs houden en je kunt hem aan iemand anders geven die je wilt, maar u zult met scheren moeten stoppen.”

Hij zei, “Wees niet zo hard voor een oude man – want wat zullen de mensen wel niet zeggen? Maak

geen mikpunt van me!”

Ik zei, “Je zult een mikpunt worden als je niet naar me luistert, want dan ga ik iedereen de hele geschiedenis vertellen van wat er deze vier dagen is gebeurd.”

En je zult het niet geloven: hij gaf me de beurs, en hij begon zijn baard te laten groeien! De hele universiteit stond verbaasd, want hij was heel erg precies wat kleding, en wat scheren betreft – hij was in Oxford geweest, een geschiedenisprofessor, hoofd van de afdeling geschiedenis daar.

Iedereen begon hem te vragen, “Wat is er gebeurd?”

Hij zei, “Er is niets gebeurd. Ik heb me gewoon gerealiseerd dat ik iets verkeerd deed, want ik kan je geen enkele reden geven. Deze jonge man heeft me bewust gemaakt dat je het leven rationeel moet leven. Ik ben een imitator geweest, ik ben gehoorzaam aan de omgeving geweest. Niemand heeft me gezegd – ik ben uit mezelf gehoorzaam geweest. Maar omdat ik geen enkele reden heb, zal ik mijn baard laten groeien. En deze jonge man schijnt gelijk te hebben, dat als vrouwen beginnen baarden, snorren...”

En het is niet erg moeilijk. Er zijn hormonen die geïnjecteerd kunnen worden en er zullen baarden gaan groeien. Denk je dat het een mooie wereld zal zijn, waar mannen baarden afscheren, en vrouwen baarden laten groeien? Een vrouw met een baard zal iedereen de stuipen geven! En hetzelfde gebeurt met de man; alleen zijn vrouwen tolerant, erg tolerant. Ze tolereert zelfs mannen zonder baard. Geen man kan zijn vrouw met een baard tolereren, zeg ik je; dat is absoluut zeker. Of hij gooit haar eruit, of hij hangt zich op! Maar miljoenen vrouwen accepteren baardeloze mannen. De natuur doet nooit iets zonder reden. Ik heb geprobeerd naar mannen te kijken zonder baard. Het lijkt of er iets mist aan de man. Kijk gewoon eens naar Milarepa! Toen ik hem voor het eerst hier zag, was ik zo geschokt. Hij was zo mooi met een baard en nu ziet hij er gewoon idioot uit! Hij heeft alle grandeur verloren.

Leef gewoon intelligent.

Als je iets gezegd wordt, beslis dan of het juist is of verkeerd, dan kun je alle schuldige gevoelens vermijden. Anders, als je het niet doet voel jij je schuldig; als je het doet, voel jij je opnieuw schuldig. Als je het doet voel je dat je gehoorzaam bent, onderdanig, dat je niet zelfverzekerd bent, dat je niet jezelf bent. En als je het niet doet, dan begin je je weer schuldig te voelen – want het was misschien het juiste ding om te doen, en je doet het niet.

Al dit onbeholpen gedoe is niet nodig, wees gewoon eenvoudig. Als je iets wordt gezegd, antwoord dan intelligent. En wat je intelligentie ook besluit, doe het op welke manier dan ook – maar je bent verantwoordelijk. Dan is er geen kwestie van schuld.

Als je het niet gaat doen, leg dan die persoon uit waarom je het niet gaat doen. En leg het uit zonder enige boosheid, want boosheid toont gewoon dat je zwak bent, dat je niet echt een intelligent antwoord hebt. Boosheid is altijd een teken van zwakte. Leg het gewoon helemaal duidelijk en eenvoudig uit. Misschien dat de ander inziet dat je gelijk hebt en zal er je dankbaar voor zijn. Of misschien kan de ander er betere redenen voor hebben dan jij; dan zul je de andere persoon dankbaar zijn omdat hij jouw bewustzijn heeft verhoogd.

Gebruik elk gelegenheid in het leven om jouw intelligentie, jouw bewustzijn te verhogen.

Wat we gewoonlijk doen is elke gelegenheid gebruiken om een hel voor onszelf te creëren. Je lijdt alleen maar, en vanwege jouw lijden, maak je dat anderen lijden. En wanneer zoveel mensen samenleven, en als ze allen leed voor elkaar creëren, gaat het zich vermenigvuldigen. Op deze manier is de hele wereld een hel geworden. Het kan onmiddellijk veranderd worden.

Gewoon de basis ervan moet begrepen worden, dat er zonder intelligentie geen hemel is.